

BÀI 26: ĐẤT - CÁC NHÂN TỐ HÌNH THÀNH ĐẤT**1. Lớp đất trên bề mặt lục địa.**

- Lớp vật chất mỏng, vụn bở, bao phủ trên bề mặt các lục địa gọi là lớp đất (thổ nhưỡng).

2. Thành phần và đặc điểm của thổ nhưỡng:

- Có 2 thành phần chính:

a) Thành phần khoáng.

- Chiếm phần lớn trọng lượng của đất.

- Gồm: Những hạt khoáng có màu sắc loang lổ, kích thước to, nhỏ khác nhau.

b) Thành phần hữu cơ:

- Chiếm 1 tỉ lệ nhỏ.

- Tồn tại trong tầng trên cùng của lớp đất.

- Tầng này có màu xám thẫm hoặc đen.

- ngoài ra trong đất còn có nước và không khí.

- Đất có tính chất quan trọng là độ phì, là khả năng cung cấp cho thực vật nước, các chất dinh dưỡng và các yếu tố khác như nhiệt độ, không khí, để thực vật sinh trưởng và phát triển

3. Các nhân tố hình thành đất:

+ Đá mẹ: Sinh ra thành phần khoáng trong đất.

+ Sinh vật: Sinh ra thành phần hữu cơ.

+ Khí hậu: Gây thuận lợi hoặc khó khăn cho quá trình phân giải chất khoáng và hữu cơ trong đất.

+ Ngoài ra sự hình thành đất còn chịu ảnh hưởng của địa hình và thời gian

* HƯỚNG DẪN TRẢ LỜI CÂU HỎI LÝ THUYẾT

1. *Quan sát mẫu đất ở hình 66 (SGK trang 78), nhận xét màu sắc và độ dày của các tầng đất khác nhau ?*

Trả lời:

- Tầng A (tầng chứa mùn): màu xám thẫm hoặc đen; độ dày không lớn
- Tầng B (tầng tích tụ): màu vàng xen màu đỏ thẫm loang lổ, có kích thước to nhỏ khác nhau; độ dày lớn (gần gấp đôi tầng A)
- Tầng C (tầng đá mẹ): màu đỏ nâu xen lẫn màu đen xám loang lổ; độ dày không lớn (mỏng hơn tầng A)

2. Dựa vào những kiến thức đã học ở tiểu học, hãy cho biết nguồn gốc của thành phần khoáng trong đất ?

Trả lời:

Nguồn gốc của thành phần khoáng trong đất là đá mẹ

3. Dựa vào những kiến thức đã học ở tiểu học, hãy cho biết nguồn gốc của thành phần hữu cơ trong đất ?

Trả lời:

Nguồn gốc của thành phần hữu cơ trong đất là sinh vật

4. Trong sản xuất nông nghiệp, con người đã có nhiều biện pháp làm tăng độ phì của đất (làm cho đất tốt). Hãy trình bày một số biện pháp làm tăng độ phì mà em biết ?

Trả lời

Một số biện pháp làm tăng độ phì của đất như bón phân hữu cơ, cày xới đất,.....

*** HƯỚNG DẪN TRẢ LỜI CÂU HỎI BÀI TẬP**

1. Đất (hay thổ nhưỡng) gồm có những thành phần nào ?

Trả lời

Đất có hai thành phần chính: chất khoáng và hữu cơ

2. *Chất mùn có vai trò như thế nào trong lớp thổ nhưỡng ?*

Trả lời

Chất mùn là nguồn thức ăn dồi dào, cung cấp những chất cần thiết cho các thực vật tồn tại trên mặt đất.

3. *Độ phì của đất là gì ?*

Trả lời

Độ phì của đất là khả năng cung cấp nước, khí, nhiệt và chất dinh dưỡng cần thiết cho thực vật sinh trưởng và phát triển.

4. *Con người có vai trò như thế nào đối với độ phì trong lớp đất ?*

Trả lời:

- Con người làm tăng độ phì của đất bằng cách bón phân hữu cơ, cày xới đất, canh tác hợp lý.

- Con người làm giảm độ phì của đất, nếu canh tác không hợp lí, sử dụng quá mức phân hóa học và thuốc trừ sâu, đốt rừng làm nương rẫy sẽ đẩy mạnh quá trình xói mòn, bạc màu đất...

5. *Lớp đất là gì ? Nêu các thành phần của đất ?*

Trả lời:

- Lớp đất (thổ nhưỡng) là lớp vật chất mỏng, vụn bở, bao phủ trên bề mặt các lục địa.

- Hai thành phần chính của lớp đất là thành phần khoáng và thành phần hữu cơ

+ Thành phần khoáng chiếm phần lớn tỉ trọng của đất, gồm những hạt khoáng có màu sắc loang lổ và kích thước to nhỏ khác nhau

+ Thành phần hữu cơ chiếm một tỉ lệ nhỏ, tồn tại chủ yếu trong tầng trên cùng của lớp đất. Chính hữu cơ tạo thành mùn có màu đen hoặc xám

2. Trong các nhân tố hình thành đất, quan trọng nhất là các nhân tố nào ? Trình bày các nhân tố đó ?

Trả lời:

- Trong các nhân tố hình thành đất, quan trọng nhất là: đá mẹ, sinh vật và khí hậu.

+ Đá mẹ là nguồn gốc sinh ra thành phần khoáng trong đất. Đá mẹ ảnh hưởng đến màu sắc và tính chất đất

+ Sinh vật là nguồn gốc sinh ra thành phần hữu cơ

+ Khí hậu, đặc biệt là nhiệt độ và lượng mưa tạo điều kiện thuận lợi hoặc khó khăn cho quá trình phân giải các chất khoáng và chất hữu cơ trong đất.

- Ngoài ba nhân tố chính trên, sự hình thành đất còn chịu ảnh hưởng của địa hình (đốc hoặc bằng phẳng) và thời gian hình thành đất.